

Jagelló királyaink

Kedves kószabószáló barátaim, 2003-ban Lengyelországot mutattam be az akkori Napsugár-olvasóknak, a múlt tanéven magyarok nyomát kerestem Lengyelországban. Mindkét alkalommal idéztem a lengyel-magyar barátság mókás versikéjét: *Polak, Węgier dwa bratanki, i do szabli, i do szklanki. – Lengyel, magyar két jó barát, együtt harcol, s issza borát.*

Mostani király-meséből kiderül, milyen mély történelmi gyökerei vannak ennek a barátságnak. Az Árpád-kortól napjainkig harcoltunk is néha egymás ellen, de sokkal többször fogtunk össze a törökök, a tatárok, a teuton lovagok, az osztrák császár vagy a kommunista hatalom ellen.

Hogy hívják a '48-as magyar szabadságharc lengyel hőstét?

● Két országnak egy királya, egy országnak két királya

Hedvig – Jadwiga, a krakkói egyetem alapítója

Hedvig sokat tett a litvánok keresztény hitre térítéséért, a krakkói egyetemért. Templomokat is építtetett. A lengyelek Jadwiga néven szentként tisztelik.

Hogyan került a lengyel király a magyar trónra? A válasz a magyarok Habsburg-ellenességében rejlik: szívesebben bízták az országot egy teljesen idegen lengyel, mint egy kis részben magyar származású, ám osztrák érdeket szolgáló Habsburg-királyra. Ki volt a másik jelölt? V. László.

A lengyel és a magyar uralkodók gyakran pecsételték meg házassággal a két ország szövetségét. Lengyel hercegnő volt az édesanyja Szent László, Nagy Lajos és Zsigmond királyunknak. IV. Bélának két leánya, Kinga és Jolán is lengyel fejedelemhez ment feleségül. Jolán unokája, Łokietek Erzsébet, magyar származású lengyel hercegnő Károly Róbert királyunk felesége lett. Fiukat, Nagy Lajos magyar királyt a lengyelek is királyukká választották Węgier (Magyar) Lajos néven. Így lett két országnak egy királya.

Nagy Lajos – fiúörökös híján – két koronáját két leányára hagyta: Mária magyar, Hedvig lengyel királynő lett. Litván férje, Jagelló Ulászló oldalán

Hedvig sokat tett a litvánok keresztény hitre térítéséért, a krakkói egyetemért. Templomokat is építtetett. A lengyelek Jadwiga néven szentként tisztelik.

Hedvig mindössze 25 éves volt, amikor gyermeke születésekor a kicsivel együtt elhunyt. Férjének későbbi gyermeke szintén Jagelló Ulászló néven lengyel, majd magyar király lett, pedig ősei közt senki sem volt magyar.

I. Ulászló magyar király

Habsburg Albert és Luxemburgi Erzsébet

Luxemburgi Zsigmond, magyar király és német-római császár – fia nem lévén – vejére, Habsburg Albertre hagyta a trónt. Albert két év múlva meghalt, ám Zsigmond leánya, Erzsébet már szíve alatt hordta a kis trónörököszt. A magyar nemesek egyik része őket támogatta, a másik párt úgy vélte, hogy a növekvő török veszélyben egy csecsemő (és ráadásul Habsburg) királlyal elvesz az ország, ezért a lengyel Ulászlót hívta meg a trónra. Erzsébet királyné ellopatta a magyar koronát, és kéthónapos fiát V. László néven megkoronáztatta. Ulászló hívei sem voltak restek: egy alkalmi koronával őt is királlyá avatták. Így lett két királya Magyarországnak.

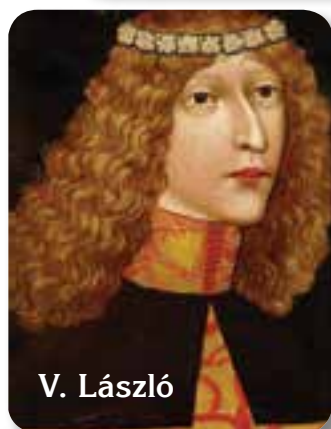

Áldatlan belháború kezdődött: Luxemburgi Erzsébet és fia, V. László oldalán a Cillei és a Garai család, I. Ulászló táborában a kor legtehetségesebb hadvezére, Hunyadi János és leggazdagabb főura, Újlaki Miklós szállt hadba. A belviszályt a külső veszély döntötte el. Ulászló király és Hunyadi János a török ellen indult. Jelentős győzelmek után, 1444-ben, a várnai csatában súlyos vereséget szenvedtek. Elesett maga a király is. Várna két legnagyobb sugárútja ma Ulászló, illetve Hunyadi János nevét viseli.

I. Ulászló a várnai csatában

Hogy hívták Hunyadi János két fiát? Mi lett a sorsuk?

V. László

I. Ulászló halála után V. László maradt az egyetlen magyar király, de ő alig lévén ötéves, a rendek Hunyadi János kormányzóra bízták az országot. A mindössze 17 éves V. László király halála után Hunyadi Mátyás 32 évnyi dicső uralkodása következett, ám utána ismét gyenge uralkodó, egy újabb Jagelló került a magyar trónra.

● Dobzse, dobzse... Jól van, jól van

Dobzse László

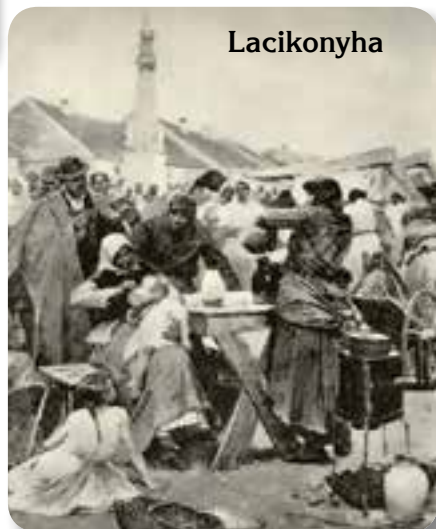
II. Ulászló gyengekezű uralkodó volt. Minden kérésre tétován rábólintott: *Dobrze, dobrze...* (Kiejtése: dobzse) Azaz: *Jól van, jól van*. Rá is ragadt a gúnynév: Dobzse László. A lengyel trónról öccse javára lemondott. Elég volt neki vesződésnek a cseh, majd Mátyás halála után a magyar királyság. *Jól van, jól van* – hajtogatta, miközben minden egyre rosszabbul ment az országban.

Parancsolni nem szeretett,
Nem is értett hozzá,
S hogyha értett vón is, szavát
Nem fogadt' az ország.

Üres volt a feje néki,
Üresebb a zsebje,
Egy keserves poltúráért*
Könyökig vájt benne.

Petőfi Sándor

*poltúra – félgaras

A király úgy elszegényedett, hogy néha az olcsó, piaci kifőzdékből vitték ebédjét a palotába. A legenda szerint ezek a kifőzdék róla kapták a lacikonyha nevet.

26 éves uralkodása alatt II. Ulászló lerombolta mindazt, amit Mátyás 32 év alatt felépített: elveszítette a meghódított területeket, feloszlatta a fekete sereget, kiürítette a kincstárat, visszavonta az ország erejét szolgáló, szigorú, de igazságos törvényeket. A nemesek basáskodhattak, zsarolták a gyenge akaratú királyt, és nyúzták a népet.

Az elégedetlenség egyre szította, és 1514-ben lángra is lobbantotta a Dózsa György-féle lázadást, amelyet kisnemesek és papok vezettek, parasztok, a mezővárosok lakói és Mátyás hajdani katonái vívtak meg. Jogos harcukat elfojtották. Dózsát és vezéreit embertelenül megkínózva kivégezték. Tüzes trónra ültették, pedig nem a királyság rendje, hanem a törvénytelenység ellen lázadt.

**Melyik székely falu
szülötte Dózsa
György?**

Nem hallottátok Dózsa György hírét?
Izzó vastrónon őt elégetétek,
De szellemét a tűz nem égeté meg,
Mert az maga tűz; úgy vigyázzatok:
Ismét pusztíthat e láng rajtatok!

Petőfi Sándor

A parasztháború miatti hatalmas emberi, anyagi, bizalmi veszteség, a bosszú-szülte, túl szigorú törvények örvényként sodorták az országot az 1526-os Mohácsi vész felé.

Több is veszett Mohácsnál

A magyarok 1526-tól az 1920-as trianoni országvesztésig úgy érezték, hogy Mohácsnál nagyobb csapás nem érheti őket, hiszen ott nemcsak a király, a magyar lovasság és gyalogság, a vezérek színe-java, hanem maga az erős, független Magyar Királyság is elveszett.

II. Ulászló szétszűllött országot, hatalmas adósságot és egy jobb sorsra érdemes trónörököszt hagyott maga után. Fia, II. Lajos sokkal tehetségesebb uralkodónak ígérkezett, mint az édesapja. Tanulékony, eszes, határozott ifjúként remekül vezette a királyi tanácsot, de nehéz örökségén, az ország kiszolgáltatott helyzetén nem változtathatott. Eladósodott kincstára a bécsi bankárok, döntései a Habsburg császár, végvárai a török markában voltak. Felesége, Habsburg Mária támasza volt férjének, de költekező életmódja felkeltette a magyar rendek haragját.

Lajos király csupán húszéves volt, amikor bátran és elszántan vállalta a számára esélytelen mohácsi csatát. Tapasztalt hadvezérei felelőtlenül vagy áruló módon tétlenkedtek, szövetségesei magára hagyták. Egyedül fővezérére, Tomori Pál kalocsai érsekre számíthatott, aki 25 000 fegyverest sorakoztatott fel a mohácsi síkon a szultán 75–80 000 fős hadseregével szemben. A csata mindössze másfél órát tartott. Odaveszett maga a király és Tomori Pál is, 7 püspök, 28 főúr, 4000 magyar lovas, 10 000 gyalogos.

Minden elveszett Mohácsnál? Tanuljunk a kudarcból. Feladatként hagyom nektek, hogy ha majd nagyok lesztek, derítsétek ki a rejtett okokat, amelyek Mohácshoz vezettek, találjátok meg, ki a felelős a csatából szerencsésen megmenekült II. Lajos király haláláért. Mert azt nem vehetjük komolyan, hogy

augusztusban, a bokáig érő Csele-patakba belefuladt volna.

Mohácsnál sok minden elveszett, de az igazságérzetünk és a szabadságszeretetünk nem. Ady Endre szavai ostorként suhognak: *nekünk Mohács kell* – hogy magunkra ébredjünk.

Hát ébredjünk.

Zsigmond Emese

II. Lajos

A mohácsi csata

II. Lajos holttestének megtalálása

